

Вступ

І. МАЛЕНЬКІ ТРИГЕРИ

Деякі речі мене засмучують. Але мова не про це. Я хочу поговорити про ті зображення, слова чи ідеї, які наче ляда прочиняються під ногами і жбурляють нас із безпечного, нормального світу у місце моторошне й непривітне. Наші серця шалено калатають у грудях, і ми хапаємо ротом повітря. Кров відринає від наших облич та пальців, ми бліднемо і вражено сапаємо.

І в ці хвилини, коли спрацьовує наш тригер, ми усвідомлюємо: минуле все ще з нами. Є речі, які терпляче чекають на нас у темних переходах нашого буття. Ми думаємо, що все минуло, ми викинули їх з голови, полишили зсихатись, морщитись та відлітати з вітром; та це не так. Вони чекають на нас, зачаївшись, готуються, відпрацьовують свої нищівні удари — різкі, важкі, безжалісні удари у живіт, — вони чатують, аж доки ми не завітаємо знову.

Потвори в наших шафах та думках нікуди не зникають у пільмі, як цвіль попід долівкою та за шпалерами, і скільки там пільми — невичерпний запас пільми! Ночі там вистачить на цілий Всесвіт.

Чого нам слід остерігатись? У кожного з нас є маленькі тригери.

Я вперше натрапив на фразу «Обережно, тригери!» в інтернеті, де її основною функцією було попереджати людей про посилання на зображення та ідеї, які можуть їх засмутити або викликати неприємні спогади, тривогу чи жах, щоб вони могли відфільтрувати цей контент зі стрічки новин або були морально готові з ним зіткнутись.

Я був у захваті, коли дізнався, що попередження про тригери перейшли межу між інтернетом та світом матеріальних речей. Повідомлялося, що у кількох коледжах збиралися почепити попередження про тригери на твори літератури, мистецтва та кіно, щоб попередити студентів про те, що на них чекає. Ця ідея мене водночас порадувала (зрозуміло, що варто попереджати людей про речі, які можуть їх засмутити), але разом із тим і сильно збентежила: коли я написав «Піщану людину» і її почали публікувати у форматі щомісячного коміксу, на кожному випуску було попередження про те, що комікс рекомендовано для дорослих читачів — я вважав це доцільним. Так потенційні читачі розуміли, що перед ними недитячий комікс, який може містити неприйнятні зображення чи ідеї, і, якщо ви дорослий (що б це для вас не значило), рішення за вами. Що ж до речей, які могли їх стривожити, вразити або навести на помисли, які досі не спадали їм на думку, я вважав, що читачі розберуться самі. Ми дорослі, тож самі обираємо, що нам читати чи що не читати.

На мою думку, те, що ми читаємо у зрілому віці, слід читати без будь-яких попереджень чи застережень, окрім, хіба що, такого: «Ви входите на свій страх і ризик». Ми повинні дізнатися, що таке художня література, що вона значить для нас — цей досвід унікальний, адже кожен переживає історію по-своєму.

Ми творимо історії у власній голові. Ми беремо слова і надаємо їм сили, ми дивимося через чужі очі, крізь які бачимо і переживаємо те, що й інші. Часом я замислююся: «Чи вигадані історії безпечні?» А потім запитую себе: «Чи повинні

вони бути безпечними?» У дитинстві я натрапляв на історії, про читання яких потім жалкував. Я був неготовий до них і тому засмучувався: це були історії про безнадію, де люди були принижені чи знівечені, де дорослих показували вразливими, і батьки не могли нічим допомогти. Історії тривожили мене і з'являлися у кошмарах й мареннях, хвилювали та засмучували до глибини душі, але вони також навчили мене, що іноді, читаючи художню літературу, я зможу визначити свою зону комфорту лише покинувши її. Тепер, вже дорослий, я б нізащо не позбувся того досвіду, навіть, якби міг.

Але і зараз існують речі, які мене сильно засмучують, коли я з ними стикаюсь: в інтернеті, у книзі або в реальному світі. Від них завжди однаково важко і серце збивається з ритму, від них не втечеш без негативних наслідків. Та вони чомусь вчать мене, відкривають очі, і хоч завдають болю, та змушують думати, рости й змінюватися.

Читаючи про обговорення у коледжах, я запитував себе, чи одного дня на мої твори теж почеплять попередження про тригери. І чи буде це виправдано. А потім я вирішив зробити це першим.

У цій книжці, як і в житті, є речі, які можуть вас засмутити. Тут є смерть і біль, сльози та труднощі, насильство всіх мастей, жорстокість і навіть знущання. Та часом, я сподіваюсь, тут зустрічається і доброта. І навіть кілька щасливих кінцівок. (Зрештою, нечасто історії закінчуються нещасливо для всіх дійових осіб.) Та це ще не все. У мене є знайома на ім'я Рокі, яку лякають щупальця, а надто з присосками, і їй справді потрібні попередження про те, що та чи інша річ їх містить, бо коли Рокі неочікувано стикається з куснем кальмара чи восьминога, вона враз із тремтінням пірнає за найближчий диван. Десь на цих сторінках є гігантське щупальце.

Багато моїх історій закінчуються погано принаймні для одного з персонажів. Вважайте, що вас попередили.

II. ПЕРЕДПОЛІТНИЙ ІНСТРУКТАЖ З БЕЗПЕКИ

Часом важливі істини виголошуються у незвичних контекстах. Я надто багато літаю. Ця ідея, це речення були б незбагненними для мене в юності, коли кожен політ видавався захопливим і дивовижним, коли я втуплювався в хмари за вікном і уявляв їх містом чи цілим світом, де можна гуляти у безпеці. І все ж, на початку кожного польоту я замислююсь і роздумую над мудрими словами стюардес, неначе то коан^{*}, коротка притча чи наймудріше з усіх знань.

Ось що вони кажуть:

«Закріпіть свою маску, перш ніж допомагати іншим».

У цю мить я думаю про всіх нас, людей, і про маски, які ми носимо, маски, які ховаємо і маски, які знімаємо. Я уявляю, як люди вдають, якими вони є насправді, а згодом дізнаються, що інші люди значно кращі чи значно гірші, аніж вони самі у власній уяві чи в очах інших. А потім я думаю про необхідність допомагати іншим і про те, як ми маскуємося для цього, і як без маски ми стаємо вразливими...

Усі ми носимо маски. Саме це робить нас цікавими. Ці історії — про маски і про те, які ми є під ними.

Ми, автори, заробляємо собі літературою на життя. Ми — сукупність усього, що ми бачили та чули, а головне, усього, що читали.

У мене є друзі, які критикують, гніваються та просто вибухають від розчарування, коли люди не розуміють послань, не здогадуються про підтекст, забувають авторів, історії та світи. Я зазвичай дивлюсь на речі з іншого боку: колись я й сам був чистим клаптем пергаменту, чекав, доки

* У дзен-буддизмі: парадокс у формі історії, питання чи діалогу, який повинен розв'язати учень, щоб досягнути просвітлення.